

Natur-ture

Smuk forårstur langs Elsted Bæk

Elsted Bæk:

Den store Elsted Bæk bruser under os, da vi går langs stien højt over bækken. Det klukker og risler fra det kølige vand, der smukt snor sig rundt i det kuperede landskab nord for Aabenraa. Bækken løber i bunden af en gammel tunneldal der går ud som en del af Genner Bugt. På sin vej gennem landskabet, er bækken det meste af vejen omkranset af høje bakker og stejle skrænter. Dalen er skabt for ca. 13.000 år siden af is og smeltevands voldsomme kræfter. Elsted Bæk var dengang en kæmpe smeltevandsfos, men efter istidens og dermed smeltevandets ophør blev den efterladte smeltevandsdal i stedet en fin smutvej for det vand der udspringer i moserne vest for landevejen mellem Aabenraa og Haderslev. At bækken udspringer i moserne får man en fornemmelse af når man ser vandets farve. Vandet er klart, men har et rødligt skær. På vores tur langs bækken vil vi følge vandets retning indtil det løber ud i Genner bugt. Vi er ikke i tvivl om at foråret er på vej. Fuglene synger og planterne pibler frem langs bækken.

Elsted bæk snor sig gennem bøgeskoven

Forår langs bækken:

Anemone, følfod og pilens blomster

Et af de første forårstegn man ser langs bækken, er de mange små vorterodplanter der pibler op over det hele. Sammen med anemoner, milturt, guldstjerner og violer danner de et begyndende blomstrende tæppe, der snart vil dække den fugtige jordbund langs bækken og nær stien. Efter et meget forsinket forår står de nu i fuldt flor. Anemonerne har i øjeblikket meget travlt, for de skal nå at spire, vokse, blomstre, og samle energi i deres rødder i løbet af ganske kort tid. Energien skal bruges til hele det næste år og den skal bl.a. indsamles fra sollyset inden træerne får blade og dermed skygger for det livgivende lys. Når træerne får blade, visner anemonerne ned, men de lever stadig. Den indsamlede energi er nemlig lagret i anemonens opsvulmede rødder, så den kan overleve til næste forår, hvor den flittigt vil bruge af energien til at spire op over jorden, så den igen via bladene kan samle energi fra solen og igen lagre det i deres rødder til næste år osv. Smart. Der er nogle af forårsblomsterne langs bækken der allerede har blomstret i lang tid. Bl.a. den smukke hestehov, som vi har kunne nyde de sidste tre uger. Det specielle ved hestehov er at den kommer op med blomsterne først og først derefter kommer bladene, hvor det hos de fleste andre planter er omvendt. Hestehov kan have enten hvide eller røde blomster. På de mere kalkrige partier i jorden kan man være heldig at se følfodblomster. Følfod er en af de første planter der blomstrer om foråret. Dens smukke blomst ligner en stor gul sol, fordi de mange små gule blomsterblade stråler ud fra blomstens midte. Følfod har dog fået sit navn efter bladenes udseende. De ligner aftrykket af en føls fod. På latinsk hedder den tussilago farfara, hvor tussilago betyder hoste, hvilket antyder at den engang har været brugt som hostemedicin. Der er masser af hasselbuske langs stien og deres flotte gule rakler er i øjeblikket ved at visne ned allerede. Da de åbnede sig for nogle uger siden frigav de pollen, som svævede ud i luften, i håb om at finde en af de andre buskes bittesmå røde koral-lignende

blomster, som derved blev bestøvet. Hvis du vil se de små hasselblomster skal du tage nærbrillerne på, for de er kun få millimeter store. Hasselraklerne er ret potente, for der kan være op mod 2 millioner pollen i blot én rakkell. Også piletræets blomster er sprunget ud. De hedder gæslinge og ses i øjeblikket som fine, bløde dunknopper på pilegrenene. Sammenligningen med en lille dunblød ælling i miniformat er nærliggende. Når hasselraklerne og pilegæslingene er sprunget ud, er maden serveret for humlebierne. De har i lang tid ventet på at gennemsnitstemperaturen skulle snige sig op på 5-6 graders varme. Først da vil de komme ud af deres vinterbo for at tage for sig af de allerede serverede retter. Humlebierne er en af de første forårsbebudere fra insektverdenen. Det samme er skovmyrerne. Langs vandrestien kan man se små skovmyretuer. På solrige dage kommer myrerne ud af tuerne, hvor de har gemt sig dybt inde i varmen hele vinteren. De har mægtigt travlt, for de skal have repareret alle de huller der er opstået i tuen i vinterens løb, så nu slæber de nyt byggemateriale til i form af grannåle og småkviste. Den hektiske aktivitet af travle myrere får toppen af myretuen til at blive helt levende.

Vandrestien langs Elsted Bæk:

Vandrestien langs Elsted Bæk starter på Genner Hoel rastepads. Der er opsat skilte på hele ruten, endda hele to slags: et fra hjerteforeningen, hvor der står "Hjertesti" og et fra Amtet, hvor der står "Kalvøstien". Efter ca. 2 ½ kilometer langs stien udløber Elsted Bæk i Genner bugt, men det kan varmt anbefales at fortsætte det sidste stykke af stien ned til Kalvø, fordi der på denne strækning er nogle fantastiske udsigtspunkter, hvor man kan få et smukt overblik over Genner Bugt, Kalvø og vildreservatet omkring øen. Når man starter gåturen ved Genner Hoel rastepads, går man ind i en smuk gammel bøgeskov. Stien løber her højt over bækken og det giver en flot udsigt ned til det brusende vand langt nede. Ruten går forbi granbevoksninger og her kan man vælge at tage en sidesti til højre. Der er meget smukt på denne del af turen, bl.a. fordi bækken snor sig i bløde u-sving. Tæt på stien finder man her et grævlingegravskompleks. Vær stille når du kommer nær gravene. Grævlingene har grise i øjeblikket og vi må ikke forstyrre dem. Det er tydeligt at det er grævlingehuller man står ved, for ud fra hullet, er der en bred fure, lavet af grævlingen da den bakkede ud med det opgravede jord fra hulen. Videre på ruten passere stien asfaltvejen ned til Rundemølle. Man kan vælge at tage en afstikker ned ad denne og se den gamle mølle, der stammer helt tilbage fra middelalderen. Kilder fortæller at der helt tilbage til begyndelsen af 1400-tallet skulle have ligget en lille mølle på stedet. I dag er Rundemølle privat beboelse og der er udstillingsrum for lokalhistorisk forening i sidebygningen. Går man videre forbi Rundemølle, op ad bakke, kommer man til et af de mest fantastiske udsigtspunkter i Sønderjylland. Man har herfra en enestående udsigt ud over skovene omkring bækken, samt hele Genner Bugt

Udsigten fra Kalvstien over Genner Bugt og Kalvø

og Kalvø. Dette beskrives så smukt i en gammel artikel fra avisen Freja, fra 1851, hvor der står:

"Gjenner Bugt er af Naturen udrustet med Fortrin og omgivet med så mange Skjønheder, at der vel næppe paa hele østkysten findes en Havbugt der kan maale sig med den... Vor egn er rig på smukke og romantiske partier, men en af de skønneste Udsigter er vel den, der aabner sig ud over Gjenner Bugt fra Højderne ved Runde Mølle, hvor man på en klar Sommerdag her et Prospect, som Sydlandene ikke kunne levere Skjønnere".

Man må tilbage ad asfaltvejen igen, for at komme tilbage til Kalvøstien/hjertestien. Den går på den videre strækning væk fra bækken, men efter ca. en halv kilometer gennem et smukt varieret skovlandskab, har vi igen bækken på højre hånd. Her kan man være heldig at se vandstær og der er også observeret isfugl på stedet. Vandet klukker videre og giver liv til mange småinsekter og dermed fugle og efter nogle hunderede meter er bækken endelig nået til vejs ende. Den løber ud i Genner Bugt, hvor den forener sig med havvandet. Her er der store rørskove der strækker sig et godt stykke ud i bunden af bugten. I stedet for at vende om og gå tilbage, kan det varmt anbefales at fortsætte det sidste stykke vej langs stien ned til Kalvø. Gør man det kommer man forbi et sjældent syn i Danmark: -en lille vinmark på de sydvendte

skråninger ned mod bugten. Forbi vinmarken passere man en åben mark, hvor der står et lille offentligt madpakkehus. Her kan de medbragte forfriskninger nydes i tørvejr, eller man kan hvile sig på de opsatte bænke i huset. Stien går nu videre først gennem et lille stykke skov og dernæst gennem en indhegnet mark, hvor der om sommeren græsser kvæg. Ovenfor marken er der en primitiv lejrplads med mulighed for fri teltning og bål. På stien gennem marken er der opsat bænke ved et meget smukt udsigtspunkt, hvor man igen kan se ud over Genner bugt, samt stiens endemål: Kalvø.

Yderligere information:

Yderligere information om ruten kan man få i den nye Kalvø-brochure der kan fås på turistbureauer, biblioteker eller Amtets hjemmeside www.sja.dk. Der findes en udgæt brochure der beskriver selve Kalvø-stien. Den kan findes på gården Styrt-om´s hjemmeside: www.styrt-om.dk/kalvo.pdf